

Tilleggsnotat til handlingsprogram 2026-2029, med budsjett og økonomiplan

Til: Gruppeledere og formannskapets medlemmer

Fra: Kommunedirektøren

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har 3. desember 2025 inngått forlik om statsbudsjettet for 2026. Forliket medfører en tilleggsbevilgning som øker kommunens fri inntekter, at enkelte øremerkede tilskudd avvikles samt endringer i skatteregelverket. Det er på nåværende tidspunkt ikke mottatt signaler om at bevilgningen er øremerket, men dette blir ikke endelig avklart før budsjetttrundskrivet for 2026 fra Kommunal- og distriktsdepartementet foreligger.

Frie inntekter vil si at Karmøy kommune selv kan vurdere hvordan de økte inntektene skal disponeres. Dette er altså inntekter som kommer i tillegg til anslaget i kommunedirektørens forslag til handlingsprogram 2026-2029 med budsjett og økonomiplan som ble lagt fram 4. november 2025. Tallmessige konsekvenser av budsjettforliket for Karmøy kommune er hentet fra KS sin tentative illustrasjonsmodell for budsjettavtalen på Stortinget, og må derfor anses som foreløpige.

Kommunedirektørens vurdering av forslag til disponering av økte fri inntekter

Karmøy kommune står i en svært krevende økonomisk situasjon. Statsforvalteren i Rogaland er bekymret for den økonomiske bærekraften til Karmøy kommune, og har nå vurdert Karmøy til rødt sammen med fire andre kommuner i fylket. For Karmøy er dette en nedgradering fra tidligere. Statsforvalteren har i vurderingen særlig lagt vekt på at Karmøy kommune leverte et svakt årsresultat for 2024 med et netto driftsresultat på minus 81,3 millioner kroner (minus 1,92 prosent av driftsinntektene), hele 155 millioner kroner under det politisk vedtatte måltallet på 1,75 prosent, og et samlet merforbruk mot budsjett på minus 65,6 millioner kroner, særlig drevet av barnehage, omsorg og sosialtjenester. Statsforvalter påpeker at risikobildet i drift er preget av vedvarende kostnadspress, lavere skatteinngang relativt til landsgjennomsnittet (Karmøy er en lavinntektskommune) og svekket likviditet noe som gir lite buffer mot nye negative avvik. Videre har Statsforvalteren merket seg at disposisjonsfondet er fallende, at 75,6 prosent av investeringsporteføljen ble lånefinansiert i 2024 og at budsjettet netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter i gjennomsnitt for årene 2025, 2026, 2027 og 2028 er på 0,29 prosent.

Basert på dette anbefaler kommunedirektøren at økte frie inntekter fra budsjettforliket om statsbudsjettet 2026 i hovedsak benyttes til å styrke kommunens netto driftsresultat, og altså ikke disponeres direkte i driften. I tillegg foreslår kommunedirektøren at noe av de økte frie inntektene brukes til å styrke to underfinansierte budsjettposter i det framlagte budsjettet. På denne måten vil tilleggsbevilgningen sikre en mer bærekraftig økonomi og redusere det store omstillingsbehovet som er lagt til grunn i kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan for 2026-2029.

Kommunedirektøren anbefaler videre at økt rammetilskudd som følge av avvikling av øremerkede tilskudd tilføres områdene som tidligere har søkt på tilskuddsordningene. Kommunedirektøren anbefaler også at redusert skatteinntekt finansieres av økt rammetilskudd.

Kommunedirektørens forslag til endringer i driftsbudsjettet

Ramme	Drift	2026	2027	2028	2029
Endring i budsjettskjema 55-4 Sum bevilgninger drift, netto (andre ledd)					
2. Barnehage	Prop 1 S 2026: Kompensasjon inntektsbortfall redusert foreldrebetaling barnehage fra 01.08.2025, videreføring RNB 2025 (øke bevilgningen)	1 855	1 855	1 855	1 855
2. Barnehage	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede lærer, øremerket tilskudd erstattes med økt rammetilskudd - budsjettforlik statsbudsjett 2026 (redusert inntekt)	325	325	325	325
2. Barnehage	Innsparing, redusert innsparingskrav som følge av økte frie inntekter	0	0	2 517	7 051
3. Skole	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede lærer, øremerket tilskudd erstattes med økt rammetilskudd - budsjettforlik statsbudsjett 2026 (redusert inntekt)	324	324	324	324
7. Helse	Frisklivs-, lærings- og mestringstilbud, øremerket tilskudd erstattes med økt rammetilskudd - budsjettforlik statsbudsjett 2026 (redusert inntekt)	260	260	260	260
7. Helse	Innsparing, redusert innsparingskrav som følge av økte frie inntekter	0	0	327	803
8. Omsorg	Innsparing, redusert innsparingskrav som følge av økte frie inntekter	0	0	3 016	10 717
9. Sosial	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte, øremerket tilskudd erstattes med økt rammetilskudd - budsjettforlik statsbudsjett 2026 (redusert inntekt)	191	191	191	191
9. Sosial	Kommunalt rusarbeid, øremerket tilskudd erstattes med økt rammetilskudd - budsjettforlik statsbudsjett 2026 (redusert inntekt)	2 999	2 999	2 999	2 999
9. Sosial	Innsparing, redusert innsparingskrav som følge av økte frie inntekter	0	0	1 675	4 231
12. Nærmiljø	Innsparing, redusert innsparingskrav som følge av økte frie inntekter	0	0	408	1 072
15. Samferdsel	Innsparing, redusert innsparingskrav som følge av økte frie inntekter	0	0	226	885
16. Brann og ulykkesvern	Haugaland brann og redning IKS - innsparingskrav (reverseere innsparingen)	494	988	988	988
Endring i budsjettskjema 55-4 Bevilgningsoversikter - drift (første ledd)					
Rammetilskudd	Økte frie inntekter, budsjettforlik statsbudsjett 2026	-23 249	-23 249	-23 249	-23 249
Inntekts- og formueskatt	Reduserte skatteinntekter som følge av endringer i skatteregelverket, budsjettforlik statsbudsjett 2026	1 627	1 627	1 627	1 627
Rammetilskudd	Økt rammetilskudd for å kompensere reduserte skatteinntekter, budsjettforlik statsbudsjett 2026	-1 627	-1 627	-1 627	-1 627
Rammetilskudd	Økt rammetilskudd for å kompensere for avvikling av flere øremerkede tilskudd, budsjettforlik statsbudsjett 2026	-4 099	-4 099	-4 099	-4 099
Overføring til investering	Endring overføring fra drift til investering	21 790	23 086	16 407	407
Bruk av disposisjonsfond	Endring overføring fra drift til disposisjonsfond				
Konsekvenser i drift som følge av endringer i investeringsbudsjettet					
Avdrag på lån	Endring avdragsutgifter	-440	-1 320	-2 050	-2 310
Renteutgifter	Endring renteutgifter	-450	-1 360	-2 120	-2 450
SUM ENDRING		-	-	-	-

Finansielle måltall etter endringene

Nedenfor følger beregning av finansielle måltall etter endringene vist ovenfor. Driftsbudsjettet er ikke vurdert etter 2029, og netto driftsresultat er derfor lagt lik måltallet på 1,75 prosent fra 2030.

Finansielle måltall etter endringene	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Netto driftsresultat, eks selvkostfond	1,26 %	1,56 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %
Justert lånegjeldsgrad	38,1 %	39,8 %	45,6 %	49,1 %	47,6 %	47,6 %	46,0 %	44,4 %	40,7 %	37,7 %
Disposisjonsfond i prosent av sum driftsinntekter	8,5 %	8,1 %	7,7 %	7,5 %	7,4 %	7,4 %	7,3 %	7,2 %	7,2 %	7,1 %

Finansielle måltall kommunedirektørens forslag	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Netto driftsresultat, eks selvkostfond	0,79 %	1,06 %	1,40 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %
Justert lånegjeldsgrad	38,8 %	40,9 %	47,1 %	50,5 %	49,0 %	48,9 %	47,3 %	45,6 %	41,9 %	38,7 %
Disposisjonsfond i prosent av sum driftsinntekter	8,6 %	8,1 %	7,8 %	7,5 %	7,4 %	7,4 %	7,4 %	7,3 %	7,2 %	7,1 %

Nærmere om endrede budsjettforutsetninger etter budsjettforlik 2026 i Stortinget

KS legger til grunn at det i den inngåtte avtalen på Stortinget om statsbudsjettet 2026 er flere forhold som påvirker kommunenes frie inntekter. Med unntak av at styrkingen av kommuneøkonomien med 3 milliarder kroner skal fordeles etter kostnadsnøkkelen i utgiftsutjevningen er det i avtalen imidlertid ikke konkretisert hvordan endringene i frie inntekter skal fordeles mellom kommunene. KS har likevel i en illustrasjonsmodell valgt å inkludere de øvrige endringene i en tentativ fordelingsmodell mellom kommunene. Kommunedirektøren har i dette tilleggsnotatet basert vurderingene på illustrasjonsmodellen fra KS, men det presiseres at dette kun er en mulig illustrasjon av hvordan utslagene vil kunne bli, og at endelig fordeling først vil foreligge når Kommunal- og distriktsdepartementet kommer med sitt budsjetttrundskriv for 2026.

KS har delt utslaget av budsjettavtalen i følgende tre deler:

- **Økning i frie inntekter – rammetilskudd**

Avtalen innebærer en økning av kommunenes frie inntekter med 3 milliarder kroner som skal fordeles mellom kommunene etter kostnadsnøkkelen i utgiftsutjevningen. Basert på KS sine beregninger utgjør dette økte frie inntekter i rammetilskudd til Karmøy kommune på 23 249 000 kroner fra 2026 utover det som framkommer i kommunedirektørens forslag til handlingsprogram 2026-2029.

- **Øremerkede tilskudd avvikles**

For å redusere styringstrykket i kommuner og fylkeskommuner legger budsjettavtalen til grunn at flere øremerkede tilskudd skal avvikles og overføres til kommuner og fylkeskommuner som frie inntekter. Kommunene har tidligere søkt staten eller fylkeskommunen om tilskuddene.

Nedenfor følger en oversikt over de tilskudd vi har forstått at inngår i endringene for å redusere styringstrykket. For tilskuddsordningene *ABC-kampanje for god psykisk helse* og *Program for folkehelsearbeid i kommunen* er det fylkeskommunene som har fått tilskuddet, og kommunene har søkt tilskudd fra fylkeskommunen. Vi vet per nå ikke om kommunene fortsatt vil ha anledning til å søke tilskudd fra fylkeskommunene knyttet til disse ordningene fra 2026.

Av det frigjorte beløpet på 1 309,7 millioner kroner skal 592,8 millioner kroner tilføres kommunenes rammetilskudd, mens 716,9 millioner kroner tilføres fylkeskommunenes rammetilskudd. Basert på KS sin illustrasjonsmodell utgjør omfordelingen 4 099 000 kroner for Karmøy kommune fra 2026 for de tilskudd hvor kommunen tidligere har søkt staten om midler. Det er som nevnt ovenfor imidlertid usikkerhet knyttet til beregningene fra KS. I tillegg synes det ikke avklart om kommunen fortsatt vil få mulighet til å søke tilskudd fra fylket fra 2026. Det vil derfor kunne bli behov for å gjøre nye vurderinger knyttet til aktivitet når avklaringer foreligger.

Redusert styringstrykk - tilskudd til kommuner og fylkeskommuner som flyttes inn i kommunerammen og som derfor avvikles som egne tilskuddsordninger	Kommentar
Tiltak for fullføring av videregående opplæring - tilakuss til arbeid med flere lærlingeplasser	Gjelder kun fylkeskommuner
Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede lærer	
Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	
ABC-kampanje for god psykisk helse	Tilskuddet er gitt til fylkeskommunene og kommunene har kunnet søke tilskudd fra fylket
Program for folkehelsearbeid i kommunen	Tilskuddet er gitt til fylkeskommunene og kommunene har kunnet søke tilskudd fra fylket
Frisklivs-, lærings- og mestringstilbud	
Kommunalt rusarbeid	

- **Endringer i skatteregelverket**

I budsjettavtalen gjøres det endringer i skatteregelverket som også påvirker kommunens skatteinntekter, blant annet endringer i personfradrag og reisefradraget. KS har gjort en overslagsberegning som indikerer at disse endringene samlet vil redusere kommunens skatteinntekter med i overkant av 200 millioner kroner. Ut fra hvordan tallstørrelsene er presentert i budsjettavtalen har KS i illustrasjonsmodellen lagt til grunn at kommunene vil

komponeres med økt rammetilskudd for nedgangen i skatteinntektene. KS har i sin tentative fordelingsmodell anslått at effekten for Karmøy kommune er reduserte skatteinntekter på 1 627 000 kroner for 2026.

Nærmere om styrking av underfinansierte budsjettposter

Kommunedirektøren foreslår at noe av de økte frie inntektene benyttes til å styrke to underfinansierte budsjettposter i det framlagte budsjettet for 2026. Dette gjelder inntektsbortfall grunnet redusert foreldrebetaling i barnehage og reversering av innsparingskrav til Haugaland brann og redning.

Nedenfor følger en nærmere omtale av de to forholdene:

- **Økt kompensasjon for inntektsbortfall ved redusert foreldrebetaling barnehage**
Forslag til statsbudsjett 2026 som ble lagt frem av regjeringen 15. oktober 2025 ligger til grunn for kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan 2026-2029. Videre er det i budsjettberegningene for de enkelte oppgavene i statsbudsjettet lagt til grunn beløpsmessige effekter oversendt fra statsforvalter. Statsforvalter har i ettertid anbefalt kommunen å benytte beregninger fra KS. Endret beregningsmetode gjelder flere tiltak fra statsbudsjettet 2026, men beløpsmessig er det tiltaket knyttet til økt kompensasjon for inntektsbortfall ved redusert foreldrebetaling barnehage fra 1. august 2025 som er betydelig. Kommunedirektøren har i forslag til handlingsprogram 2026-2029, sammendrag budsjett under tjenesteområdet Barnehage opplyst at kommunen ikke fullt ut er kompensert for inntektsbortfallet. Med utgangspunkt i beregninger fra KS er tiltaket underfinansiert med 1 855 000 kroner i kommunedirektørens forslag til handlingsprogram 2026-2029. Kommunedirektøren anbefaler å styrke tiltaket i henhold til beregninger fra KS.
- **Haugaland brann og redning**
I kommunedirektørens forslag til handlingsprogram 2026-2029 er det under tjenesteområdet Brann og ulykkesvern ved en feil videreført et innsparingskrav til Haugaland brann og redning IKS (HBR) på 494 000 kroner i 2026 og 988 000 kroner fra 2027. Kommunedirektøren foreslår derfor at tiltaket reverseres, slik at vedtatt budsjett er i samsvar med vedtak i representantskapet.